

PK II P 431.72.2018

Wytyczne Prokuratora Generalnego

Nr 9 /2018

w sprawie zasad prowadzenia postępowań przygotowawczych o przestępstwa popełniane na szkodę osób wchodzących w skład zespołów ratownictwa medycznego oraz osób udzielających świadczeń zdrowotnych w szpitalnych oddziałach ratunkowych.

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U. z 2017 r., poz. 2195, z późn. zm., dalej w skrócie jako: uPRM), w celu realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, utworzono system - Państwowe Ratownictwo Medyczne, w ramach którego - stosownie do art. 32 ust. 1 pkt 2 uPRM - działają m.in. zespoły ratownictwa medycznego, zdefiniowane w art. 3 pkt 10 uPRM. Zespoły te podejmują medyczne czynności ratunkowe w warunkach pozaszpitalnych, częstokroć podczas różnego rodzaju imprez masowych, w miejscach niebezpiecznych oraz wobec osób znajdujących się pod wpływem alkoholu lub środków odurzających bądź też innych substancji podobnie działających - zastępczych czy farmakologicznych, w tym tzw. „dopalaczy”. W takim stanie rzeczy wchodzące w skład tych zespołów osoby, tj. lekarze, pielęgniarki i ratownicy medyczni, bywają narażone na kierowane wobec nich przejawy agresji, zarówno słownej, jak i fizycznej. Zważyć przy tym należy, że osoby te nie są wyposażone w jakiegokolwiek służbowe środki ochrony osobistej czy przymusu

bezpośredniego, a ponadto z racji podejmowania działań ukierunkowanych na ratowanie życia i zdrowia innych osób, jeśli nawet nie są pozbawione możliwości zapewnienia sobie bezpieczeństwa, a zwłaszcza obrony przed skierowanymi wobec nich agresywnymi zachowaniami, to z pewnością możliwości te mają w znacznym stopniu ograniczone.

W związku ze stwierdzoną dynamiką w zakresie wzrostu liczby tego typu zdarzeń, znamionujących się atakami na osoby wchodzące w skład zespołów ratownictwa medycznego, zwłaszcza w postaci pobić, spowodowania uszkodzeń ciała lub naruszenia czynności narządu ciała bądź nietykalności cielesnej, gróźb bezprawnych i znieważzeń, ze strony osób, którym pierwsza pomoc jest udzielana, członków ich rodziny bądź osób, w towarzystwie których przebywają, a nawet osób postronnych, konieczne jest podejmowanie przez prokuraturę zdecydowanych i stanowczych działań, mających na celu zastosowanie adekwatnej reakcji karnej na tego typu niczym nieuzasadnione agresywne działania sprawców.

Z przytoczonych względów – działając na podstawie art. 13 § 1 i 3 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (Dz.U.2016.177 j.t.) – w celu podwyższenia sprawności i efektywności postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa popełniane na szkodę osób wchodzących w skład zespołów ratownictwa medycznego oraz osób udzielających świadczeń zdrowotnych w szpitalnych oddziałach ratunkowych (lekarze, pielęgniarki i ratownicy medyczni), przekazuję następujące wytyczne:

1. W przypadku uzyskania, w tym także z przekazów medialnych, informacji uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa polegającego na ataku na osoby wchodzące w skład zespołu ratownictwa medycznego, należy niezwłocznie wszcząć postępowanie przygotowawcze - w zależności od charakteru konkretnego zdarzenia, a zwłaszcza rodzaju zachowań podlegających karno-prawnej ocenie - o opisane w rozdziale XXIX Kodeksu karnego występki z art. 222, art. 223 § 1 i 2, art. 224 § 2 i 3 lub z art. 226 § 1, względnie w kumulacji z innymi, których znamiona również zostały wyczerpane.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 uPRM, osoba podejmująca medyczne czynności ratunkowe korzysta z ochrony przewidzianej w Kodeksie karnym dla funkcjonariuszy publicznych.

2. Prokurator, oprócz bezzwłocznego zainicjowania i zlecenia czynności zmierzających do sprawnego i wnikliwego ustalenia, czy doszło do popełnienia przestępstwa na szkodę osób wchodzących w skład zespołu ratownictwa medycznego oraz prawidłowego zabezpieczenia dowodów, powinien podjąć niezwłoczne działania zmierzające do ustalenia i zatrzymania sprawcy, względnie sprawców tego czynu. Następnie zaś, po przedstawieniu i ogłoszeniu zarzutów oraz po przesłuchaniu podejrzanego, prokurator powinien rozważyć zastosowanie - adekwatnych do przedstawionego zarzutu i okoliczności zdarzenia, a także dających gwarancję zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania - środków zapobiegawczych, włącznie ze skierowaniem do właściwego sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania.
3. Każde tego rodzaju zdarzenie należy także ocenić pod kątem możliwości zakwalifikowania go jako występku o charakterze chuligańskim, o którym mowa w art. 115 § 21 k.k. Stąd też, oprócz stwierdzenia, że doszło do umyślnego zamachu na zdrowie, wolność, cześć lub nietykalność cielesną osób wchodzących w skład zespołu ratownictwa medycznego, konieczne jest ustalenie, czy sprawca działał „publicznie i bez powodu albo z oczywiście błahego powodu”. Należy przy tym mieć na uwadze, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, samo dokonanie czynu w miejscu publicznym nie wystarcza dla przyjęcia, że sprawca działał „publicznie”. Działanie „publicznie” - w rozumieniu art. 115 § 21 k.k. - zachodzi bowiem wówczas, gdy ze względu na miejsce działania bądź na okoliczności i sposób działania sprawcy jego zachowanie, stanowiące umyślny zamach na jedno z dóbr wymienionych w tym przepisie, jest lub może być dostrzegalne dla bliżej nieokreślonej liczby osób, przy czym sprawca, mając świadomość tej możliwości, co najmniej na to się godzi, okazując rażące lekceważenie porządku prawnego (*wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 listopada 2014 r., II AKa 189/14,*

Lex nr 1623860). Z kolei „brak powodu” albo jego „błahość” mają być oceniane nie z punktu widzenia sprawcy i jego subiektywnych odczuć, ale uogólnionych, a więc zobiektywizowanych ocen społecznych (*wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 31 października 2012 r., II AKa 121/12, Lex nr 1239834*). Dla oceny zdarzenia w kontekście „błahości powodu” przydatny może okazać się również miernik współmierności reakcji. Najogólniej rzecz ujmując, ustala się go poprzez porównanie wagi przyczyny zewnętrznej wywołującej reakcję sprawcy z samą reakcją i jeżeli w konsekwencji tego porównania okazuje się, że reakcja jest rażąco niewspółmierna w stosunku do przyczyny, to powód uznaje się za błaży (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 1974 r., Rw 496/74, Lex nr 18917*).

4. Niniejsze wytyczne mają zastosowanie w odniesieniu do przestępstw popełnionych na szkodę lekarzy, pielęgniarzy i ratowników medycznych nie tylko podczas podejmowania przez nich medycznych czynności ratunkowych w warunkach pozaszpitalnych, ale także - stosownie do dyspozycji przepisu art. 231a k.k. - w przypadku, gdy bezprawny zamach na nich został podjęty z powodu wykonywanego przez nich zawodu lub zajmowanego stanowiska. Powołany przepis rozszerza bowiem ochronę udzielaną przez te spośród przepisów rozdziału XXIX *Kodeksu karnego*, które dotyczą bezpośredniej ochrony funkcjonariusza publicznego, na sytuacje, w których czyn nie jest popełniony ani w związku z czynnościami służbowymi, ani podczas ich wykonywania, ale z powodu wykonywanego przez funkcjonariusza zawodu lub zajmowanego przez niego stanowiska.
5. Należy pamiętać, że powoływany przepis art. 5 ust. 1 uPRM ochronę prawną przewidzianą dla funkcjonariuszy publicznych rozciąga nie tylko na osoby wchodzące w skład zespołów ratownictwa medycznego, ale także na osoby udzielające pierwszej pomocy, o której mowa w art. 3 pkt 7 uPRM, albo kwalifikowanej pierwszej pomocy, o której z kolei mowa w art. 3 pkt 2 uPRM, a więc zarówno na osoby, które znajdują się na miejscu zdarzenia i

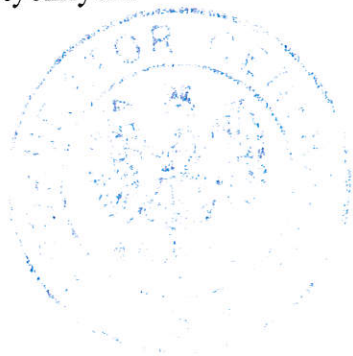
podejmują czynności w celu ratowania osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, jak i ratowników zatrudnionych, pełniących służbę lub będących członkami jednostek współpracujących z Państwowym Ratownictwem Medycznym, wskazanych w art. 15 ust. 1 uPRM, tj. takich, jak np.: Państwowa Straż Pożarna, Policja, Straż Graniczna, Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa itd. Stąd też niniejsze wytyczne znajdują zastosowanie także w przypadku bezprawnych ataków na te osoby, przy spełnieniu pozostałych warunków wymaganych dla zastosowania tej ochrony. Ochroną tą objęte zostały także osoby udzielające świadczeń zdrowotnych w szpitalnych oddziałach ratunkowych, również będących zgodnie z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy (...) jednostkami systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego.

Z uwagi na powyższe, niniejsze zalecenie znajdują zastosowanie także w przypadku popełnienia przestępstwa wobec tej kategorii osób.

6. Formułowane w sprawach o tego typu przestępstwa wnioski dotyczące wymiaru kary powinny w szczególności - zgodnie z dyrektywami wymiaru kary, o których mowa w art. 53 i n. k.k. - być adekwatne do znacznej społecznej szkodliwości tych czynów oraz uwzględniać potrzebę kształtowania świadomości prawej społeczeństwa. Stanowisko oskarżyciela publicznego w tym zakresie powinna cechować niezbędną, skorelowaną z ciężarem czynu, surowość. W konsekwencji zasadniczo powinno to wykluczać nie tylko składanie wniosków o wymiar kary oscylującej w dolnych granicach ustawowego zagrożenia, lecz w przypadkach pobicia, spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia trwającego dłużej niż 7 dni, a także przyjęcia występku o charakterze chuligańskim - biorąc pod uwagę treść przepisów art. 69 § 1 i 4 k.k. oraz sankcje przewidziane za przestępstwa, których dotyczą niniejsze wytyczne - powinno również wykluczać wnioskowanie o wymierzenie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.
7. Równocześnie przypominam, aby dokonując oceny wyroku wydanego w tego typu sprawach, szczególną uwagę przywiązywać do adekwatności orzeczonej nim kary

oraz środków karnych i kompensacyjnych do szkodliwości społecznej i ciężaru przypisanego sprawcy przestępstwa, a w razie stwierdzenia ich rażącej łagodności, zasadniczo zachodzącej w przypadkach orzeczenia kar lub środków karnych i kompensacyjnych znacznie niższych od zawartych we wniosku o ich wymiar - bezwzględnie wywodzić apelację.

8. Nie należy zapominać, że niebagatelną rolę w zakresie prewencji ogólnej, polegającej z jednej strony na wzmacnianiu poczucia obowiązywania norm prawnych oraz hierarchii wartości społecznych, a z drugiej - na zniechęcaniu do popełniania przestępstw, a więc oddziaływaniu na sferę woluntatywną potencjalnych sprawców czynów zabronionych, ma właściwa polityka informacyjna prokuratury, w tym także w zakresie zdarzeń, których dotyczą niniejsze wytyczne. Dlatego też należy dbać o to, aby w środkach masowego przekazu znalazły się informacje zarówno o zatrzymaniu sprawców takich przestępstw, zastosowanych wobec nich środkach zapobiegawczych, jak i o orzeczonych karach oraz środkach karnych i kompensacyjnych.
9. Bezpośredni przełożeni prokuratorów prowadzących lub nadzorujących postępowania przygotowawcze w sprawach o przestępstwa związane z atakami na członków zespołów ratownictwa medycznego obowiązani są do dołożenia szczególnej staranności w zakresie nadzorowania realizacji niniejszych wytycznych.

Zbigniew Ziobro